

GRAND RABBI
LIPE TEITELBAUM
JERUSALEM Palestine
P. O. B. 1409

יום טוב ליפא טיטלבוים
אברהם סעמיהאלי
דאברק סאטמאר יצ"ו
ירושלים דה"ק חי'
בית ישראל הודסה
ת. ד. 1409

ב"ה ירושלים יום 8 לחודש אלול תשי"ד

ליומנו יום מצות ופיסוק היקר יצ"ו ה' יצחק וחסידה בעלת זרעו אהרן בן יצחק פאליס

בזוהר רבנו

מכתבו קבלתי. ואני מלמדת אצלכם דרך תורה ודעה ופוסקים. והנני מלמדת לכם
אשר לא ידעו כי יסוד כל המעשה הוא כחשד לבשר ודם. וכל המעשה הוא כחשד לבשר ודם.
הנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים.
לשון אמת. ה' ירחיק מלפנינו כל רשע. וכל המעשה הוא כחשד לבשר ודם.
אשר שאל אפרת בן בן רחוב. הנה כל המעשה הוא כחשד לבשר ודם. והנני מלמדת לכם
ה' דבר מלך המלך. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים. והנני מלמדת לכם
דרכי. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים.
והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים.
אשר יצא מלפנינו. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים.
לשון אמת. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים.

הנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים.
והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים.
אשר יצא מלפנינו. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים.
לשון אמת. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים.
והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים.
אשר יצא מלפנינו. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים.
לשון אמת. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים.

לשון אמת. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים.
והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים.
אשר יצא מלפנינו. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים.
לשון אמת. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים. והנני מלמדת לכם דרך תורה ודעה ופוסקים.

הרב חיים דוד אהרן טיפענברון

לונדון אנגליה

מפנקסו של החסיד רבי שלמה זלמן הבלין ז"ל

אח"ח 1234567

סיפורים, אימרות, ודברי התעוררות – מרשימות בכתב ידו שבפנקסו
האישי

אוצר החכמה

החסיד ר' שלמה זלמן ז"ל הי' מגדולי חסידי חב"ד בתקופת אדמו"ר הרש"ב ואדמו"ר הרי"צ נ"ע, גאון וחסיד, ומהמשפיעים הדגולים ומפצי תורתה בדורו. הרז"ה (כפי שהי' מכונה), נולד ב"י אלול תרל"ז בעיר פאריץ פלך מוהליב, לאביו ר' אליעזר, ובא לליובאוויטש בשנת תרנ"ז והי' מן התלמידים הראשונים של ישיבת תומכי תמימים. נתחנך וקיבל הדרכתו מזקני החסידים ומשפיעים הרח"ח ר' חנוך הענדל ע"ה, שהי' לו חוש מיוחד להדריך ולחנך. כשהי' הרז"ה רק בן י"ז שנה הי' כבר מן ה"חוזרים" אצל אדמו"ר הרש"ב שהעמידו את חזרת המאמרים על בסיס נכון.

בשנת תרס"א נמסרה לידו הנהלת ישיבת 'תומכי תמימים' שהוקמה בעיר האראדיטש, ובשנת תרע"ב עלה לארה"ק עם קבוצת תלמידים בשליחות אדמו"ר הרש"ב כדי לייסד את ישיבת תורת אמת בעיר האבות חברון. נפטר ט"ז ניסן תרצ"ו.

הי' להרז"ה פנקס שרשם בו לעצמו דברי חסידות, ביאורים לספר התניא (כנראה – מפי המשפיע הר"ש גרונם), סיפורים, העתקות ורשימות מההתועדויות של כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע מהשנים ע"ב ע"ג ועוד, עם כמה שינויים והוספות מכפי שנדפסו בספר 'תורת שלום', ועוד ענינים שונים. חלק גדול מסיפוריו כבר נדפסו ע"י נכדיו בספר 'המשפיע' - ירושלים תשמ"ב, וחלקים אחרים התפרסמו בבמות אחרות, אך משום מה חלק נכבד עדיין נותר בגנוזים, שאנו מגישים כעת לפני באי 'היכל הבעש"ט'.

מחמת חביבות הענין מעתיקים כאן גם אי אלו הסיפורים שכבר נדפסו במקומות אחרים, מכיון שיש בהם קצת שינוי או איזו הוספה שלפעמים משנה את משמעות הסיפור. כדרכנו לא שנינו מלשוננו מאומה, ורק הוספנו פיענוח דמויות, מראה מקומות והשוואות למקורות מקבילים. קטע אחד הוא כנראה מדבריו בהתועדות חסידית, שרשם לעצמו את דבריו. הדברים נכתבו באידיש, והבאנו את דבריו כלשונם עם תרגום צמוד.

א. סיפורים ושמועות

א. פעם א' מוצאי יוהכ"פ תיכף לאחר התפילה קרא אדמו"ר הזקן להאדמו"ר האמצעי, פתח הדלת ואמר בזה"ל: 'בעשע'¹, והתחיל לכנוס ולסתום הדלת, והנה הרגיש שאיזה דבר חוצץ ואינו מניח לסתום הדלת, והביט והנה יד חתנו הצ"צ מונח באמצע. והתחיל לבקש

1. בקשר לכינוי שם "בעשע", ראה ספר הצאצאים עמו' 89 סיפור מהגרמ"ל שפירא בשם הגאב"ד מטעפליק ר' שמשון אהרן פולונסקי, איך שאדמו"ר הזקן הי' מתבטא בלשון זה: "מ"יין בעשינו, מ"יין בעשינו, איהר קאנט עם נישט".

אותו שיניח אותו לכנוס ג"כ, ונכנס עמו. ושמע שאדמו"ר הזקן אמר לו "בעשע עליך הי' משמאילים וגם מימינים וגם אני הייתי על צידך, והנס הי' שהי' למעלה "א גוטע צייט".

זאת סיפר אדמו"ר הצ"צ לפני אדמו"ר בנו הר"ז, ושאל אצלו הר"ז, ומה חשב אז אדמו"ר האמצעי. והשיב לו הצ"צ, הוא חשב אז איך ממציאים איזה אברך שילך אחר הבדלה לבקש מאדמו"ר הזקן דא"ח. ואמר לו בזה"ל: מספרים על "הקדוש" [=רבי אברהם המלאך, בנו של המגיד ממעזריטש] שבעת שהי' מתפלל ברכת יוצ"א [=יוצר אור] הי' ההתלהבות שלו כ"כ עד שהי' יכולים להדליק ממנו קיסם, וזה אינו גוזמא כו'. וכמו"כ אני אומר לך אם הי' חותכים לזקן אצבע לא הי' הולך דם רק דא"ח² כו'. (זאת שמעתי³ מר' טובי' בעלקין ששמע מהרה"צ ר' דובער⁴ ששמע זאת מאביו האדמו"ר הר"ז מלאדיא⁵ ששמע זאת מהצ"צ).

אה"ח 1234567

ב. פעם דיברו איזה שידוך בעד בניו של הר"ל מקאפוסט⁶ עם בניו של הרה"צ מסאווריינא⁷ והציע זאת לפני הצ"צ. והשיב לו בזה"ל: אמת שהסאווריינער הוא גברא רבא אבל זקן אדמו"ר האמצעי אם הי' חותכים אצבע לא הי' הולך דם רק דא"ח⁸ כו'. (זאת שמעתי מהרש"ג ששמע מהר"ר אברהם הרב מזעמבין).

ג. ואמר ביאור ע"ז: בידוע הסיפור שפעם א' תבע אדמו"ר הזקן מהאדמו"ר האמצעי מדוע הוא מתפעל. והשיב לו אדמו"ר האמצעי: מדוע אתה מתפעל?! ואמר לו אדמו"ר

2. נדפס בספר מגדל עוז עמוד קפ"ח.

3. ברשימותיו של הרז"ה יש כו"כ סיפורים הכתובים בשם החסיד ר' טובי' בעלקין, ורובם נדפסו כבר בלשונם בספר מגדל עוז להרב י. מונדשיין (כפר חב"ד תש"מ - ספר זכרון להחסיד הנודע הרב עזריאל זליג סלונים ז"ל) במדור שער המעשה מהרב סלונים ז"ל. אולם לא כתוב שם "שמעתי" אלא "בשם ר' טובי' בעלקין", ויכול להיות שרשימות הרז"ה היו לפני הרב סלונים והעתיקם או להיפך, ואפשר הי' אז הסדר להעתיק אחד מן השני, והיות וסיפורים אלו כבר נדפסו, לא העתקנום כאן.

4. הרה"צ ר' יצחק דובער נ"ע ממלא מקום אביו הגדול הרה"צ ר' חיים שניאור זלמן נ"ע בנו של הצ"צ - כאדמו"ר בליאדי בעמח"ס סידור מהרי"ד.

5. נולד בתקע"ד ונסתלק בליאדי ביום ד' טבת תר"מ.

6. בנו של הצ"צ נ"ע. נולד בשנת תקע"א, ונסתלק ביום ג' חשון תרכ"ז, ונקרא "מקאפוסט" הגם שעקר לשם רק חצי שנה לפני הסתלקותו.

7. הרה"צ רבי משה צבי גיטרמאן זצ"ל מסאוואראן בן הרה"צ ר' שמעון שלמה זצ"ל. נולד בשנת תקל"ה, הי' תלמיד מובהק של הרה"ק ר' ברוך ממזיבוז צוק"ל, שאמר עליו "אם הי' לי מנין של תלמידים כמו ר' משה צבי הי' לי קל להביא את משיח צדקנו". הי' מפיץ חסידות בבודלי' ובאוקראינה, כיהן ברבנות סאוואראן ואומן, היתה לו השפעה עצומה על אלפי חסידים, וקיבל כתבי רבנות של עיירות רבים. לסוף ימיו עבר לעיר טיטשלינק, ונסתלק ביום כ"ה טבת תקצ"ז. דברי תורתו נדפסו בספר 'לקוטי שושנים' השלם (אנצ'י לחסידות). ראה 'חיכל הבעש"ט' גליון ט' עמו' קי"א וגליון י"ב עמו' פה לשלשלת סאוואראן.

8. השווה עמ"ש כ' בלקו"ס להרב ח.מ. פרלאו עמו' צד. מגדל עוז עמוד קפ"ח.

[אוצר החכמה]

[אח"ח 1234567]

הזקן: הבעש"ט ז"ל הי' מתאדם וה"ה המגיד ז"ל מתלבן⁹. ומדוע אתה מתפעל? והכוונה בזה כידוע שבמדרגת "חי" הוא רק ביטול, ובמדרגת "יחידה" הוא התאחדות, וזהו ההפרש בין המגיד להבעש"ט ז"ל, והוא האדמו"ר האמצעי הי' במדרגת הבעש"ט ז"ל ולכן תבע אצלו מדוע הוא מתפעל כו' (וכמו"כ בביאור 'לקוטי ביאורים' של הרה"צ ר' הלל¹⁰ מבואר שמדרגת אדמו"ר האמצעי הוא פנימית המוחין ששולט על פנימיות הלב ושם אינו שייך כלל ענין התפעלות).

ד. בעת הראשון של אדמו"ר האמצעי, הי' חוקר לידע מצב של התלמידים מאדמו"ר הזקן. ופעם אחת צוה ליתן הרבה משקה להגאון החסיד ר' אייזיק מהאמלע¹¹, ושתה הרבה מאד, וסיפר ר' אייזיק לפני תלמידיו ששתה כ"כ עד שלא ידע מה שהוא מדבר. ואמר גראַמען לפני אדמו"ר האמצעי. ושאל אצלו אדמו"ר האמצעי איך יהי' עתה? והשיב לו ר' אייזיק, שמקודם הי' אדמו"ר הזקן הרבי ואתם החבדניק, ואנחנו החסידים, והיום תהי' אתם הרבי ואנחנו החבדניקעס והשאר יהי' החסידים. זאת זכר מה שדבר, ויותר לא זכר.

ואח"כ למחרת כשנזכר שהי' שיכור כ"כ, והי' מפחד פן דבר איזה דיבורים לפני כ"ק אדמו"ר האמצעי מה שאינו ראוי, ונכנס לאדמו"ר האמצעי, והתחיל לבקש אותו שימחול לו פן דבר איזה דברים שאינו ראוי כי הי' שיכור מאד ולא ידע מה שדבר כו'.

והשיב לו אדמו"ר האמצעי בזה"ל: אייזיק איי וויא שיכור דוא ביסט געווען, און וויא גוט דוא האסט גירעדט כו'. [= איי, כמה שיכור היית וכמה טוב דיברת] (שמעתי מר' טובי' הנ"ל ששמע מהר"ר מרדכי יואל).

ד. פעם אחת פגע בדרך אדמו"ר הזקן את הצדיק ר' מרדכי מטשערנאבול, ושאל אותו אדמו"ר שיאמר לו מהני מילי מעליתא מאביו נ"ע, והשיב לו הר"מ שאביו אמר פי' על מאמר חז"ל, כל תו' שאין עמה מלאכה סופה להיות בטילה¹², הפי' הוא שלימוד התו' יהי' באופן לעשות יחודים, וזהו פי' מלאכה, והי' בזה כוונה כעין פגיעה בכבודו שאין עיקר

9. השווה עם מש"כ ב'שמועות וסיפורים' חלק א' עמוד 39 שפעם שאל אדמו"ר האמצעי את אביו אדה"ז - מדוע חיזור אתה בשעה שהנך אומר דא"ח, ענה לו, מפני שהרבי הה"מ ז"ל הי' חיזור בשעה שאמר דא"ח, והמשיך אדה"ז ושאל את בנו, ומדוע אתה אדום בעת אמירת דא"ח, ענה לו בנו אדמהא"צ מפני שהבעש"ט הי' אדום בעת אמירת דא"ח.

10. מהדורה תנינא סוס"ק לט. וראה 'תורת שלום' עמ' 213.

11. החסיד וגאון עובד ומשכיל הרב ר' יצחק אייזיק בהר"ר מרדכי הלוי עפשטיין ז"ל, הידוע בשם ר' אייזל האמליער, נולד בשנת תק"ל ונתמנה לאב"ד הומיל בשנת תקס"ה. מגדולי תלמידי אדמו"ר הזקן ומחסידי אדמו"ר האמצעי ואדמו"ר הצ"צ נ"ע, נפ' ביום כ"ו אייר תרי"ז. [ראה תולדותיו ב'תולדות יצחק אייזיק', להרב יוחנן גורארי שי'.]

12. אבות ב. ב.

[אח"כ 1234567]

לימוד התו' בגאונות, וכפף את עצמו אדמו"ר הזקן והכה בידו על כתפו של הר"מ ואמר בזה"ל: לא עליך המלאכה¹³, ועוד פעם ב' לא עליך המלאכה כו'. (מהנ"ל)

[אוצר החכמה]

ה. שמעתי מזקן אחד איך שזקנו של אבי[ו] של ר[בין] הלל[ל] מפאריץ¹⁴ נעשה חסיד של הבעש"ט ז"ל נ"ע.

זקנו של ר"ה הי' נק' ר' מאיר והוא הי' בעיר אחד עם בחור אחד ונק' דוד, וגדלו שניהם ביחד ולמדו תמיד ביחד והי' רעים אהובים זה לזה והי' לומדים גדולים, ואחר עשו שניהם שידוך מעיר הזה ולקחו אותם עשירים על שולחנם והמה ישבו ביחד ולמדו כמקדם ואכלו על שולחן חותנם, והי' כאשר עברו איזה שנים ונאבד האברך דוד ולא נודע לאיזה מקום ברת, אך עבר איזה זמן ונשמע אשר נלכד בהכ"ת דהבעש"ט נ"ע.

חותנו כששמע זאת מסתמא הי' לו הרבה צער וע"נ, ונסע למקום אשר הוא שם וראה שאין יכול לעשות עמו מאומה, בא לביתו והתחיל לדבר עם בתו שתקח ממנו גט פטורין והוא יתן לה חתן אחר וטוב, אך היא היתה מכירה אותו בטוב איך שהוא צדיק, ואמרה שבשום אופן לא תקח ממנו גט, והדירה אבי' מנכסיו וגרש אותה מביתה, והיא קבלה עלי' הכל ולא גרשה עם בעלה,

וכן עברו הרבה שנים והיא סבלה צער ועוני, אך אח"כ במשך שנים באו שני אנשים עם עגלה, וחפשו אותה ולקחו אותה לניקאלאיעוו, כי בעלה נעשה רב בניקאלאיעוו (וזאת הוא ר' דוד מניקאלאיעוו תלמיד הבעש"ט), ואח"כ במשך הזמן אצל חבירו מאיר מת חותנו והוא נשאר אצל עסק חותנו, והי' לומד ומתעסק במסחר. ופעם א' נסע מאיר הנ"ל על איזה יריד והי' נסיעה גדולה, וכשבא למקום היריד והי' עדיין ג' מעל"ע לזמן היריד, והתיישב ר' מאיר הנ"ל מה לו למהר ליריד שם אינם יכולים ללמוד מאומה אהי' פה בהקרעצים עד זמן היריד,

וכשנכנס להקרעצים ראה שם איזה אנשים שותים ביחד, ושאל אצלם שמחה זו מה היא, וענו לו הרי ר' דוד מניקאלאיעוו הוא פה, והוא הבין שמסתמא זאת הוא חבירו, לא הגיד לו ושאל אי' הוא ואמרו לו הוא בחדרו מניח תפי' דר"ת. ודפק לו בדלת ואמר דוד פתוח לו הדלת, וכשראו זה את זה נפלו על פניהם זע"ז ונשקו זע"ז, ואח"כ שאל ר' מאיר את ר' דוד למה נתעורר ליסע להבעש"ט, והשיב לו ר' דוד, תזכור, בשעה שלמדנו ביחד פעם דברנו בין שנינו, הלא אנו לומדים הרבה ואין אנו רואים מזה שום מעלה והיכן הוא

13. אבות ב, טז.

14. הרה"ק ר' הלל מפאריטש נ"ע בן הרה"ח ר' מאיר מבראהין. צדיק וקדוש, מגדולי חסידי אדמו"ר האמצעי ואדמו"ר הצ"צ נ"ע, בעמ"ח ספר 'פלח הרמון', דרושי חסידות עה"ת. ו'לקוטי ביאורים' על 'קונט' התפעלות' מאדמו"ר האמצעי נ"ע, נתקבל כאב"ד בברויסק במקום הרה"ג ר' ברוך מרדכי ז"ל מברויסק, ונסתלק ביום י"א מנחם אב תרכ"ד.

התו' לשמה כו'. ושמעתי שיש חבריא של הבעש"ט ושם יש תו' לשמה ונשאר אצלי ליסע לשם.

ושאל אצלו ר' מאיר ולמה לא הגדת לי. והשיב כי יראתי פן לא תסכים לזה ואז לא אוכל ג"כ לנסוע, ושאל אצלו ר' מאיר, דוד הלא אני יודע ומכיר אותך, תאמר לי איזה דבר לקח אותך שנשארת אצל הבעש"ט ז"ל.

והשיב לו ר' דוד אני אומר לך בעת שבאתי להבעש"ט ז"ל מתחילה לא מצאתי עדיין מבוקשי, והחסידים רצו שאשאר אצלו, והתחילו לפתות אותי שאשאר שם, ואראה לכונוס אצלו בעש"ק בעת אמירת שיר השירים, ואז אמצא מבוקשי ואז הוא בע"ש בכל העולמות. השתדלתי, וגם החסידים עזרו לי שאהי' נמצא בחדרו בעת אמירת שיר השירים, ובאמת הי' מה לשמוע בשיר השירים וכן שאז נעשה רעש בכל העולמות אבל לא לקח עדיין את נפשי כו', ואמרו לי החסידים שאחכה עד שיהי' יום היאצ"ט אצל רבינו הבעש"ט ז"ל, ואז בלילה הראשונה של היאצ"ט הוא לומד כל הששה סדרי משניות והולך כל הלילה בחדרו ולומד בע"פ הוא"ו סדרי משניות ואז בוודאי יזח את נפשו,

וחכיתי עד ליל של היאצ"ט, וטמנתי א"ע בתוך חדרו, ובאמת ענין נעלה והי' ממה להתפעל אך אעפ"כ לא לקח עדיין את נפשי, וכשראו אותי החסידים אמרו לי שאחכה על ליל הב' של היאצ"ט, כי למחר הוא מתענה כל היום ואח"כ בלילה הוא עושה סעודה לפני גדולי התלמידים, ואז אי אפשר שלא יזח את נפשו, רק שתכין א"ע שלא תישן בעת הסעודה כי אז הוא נופל תרדמה על האנשים אשר הם בשם כו'.

והכנתיו א"ע ביום, וישנתי כל צרכי, וגם הכנתיו בסגולות שלא אישן בלילה כו' ואח"כ בלילה ישב הבעש"ט ז"ל בראש והתלמידים סביבו, והתחיל לדרוש ענין בכוונות המקוה¹⁵. ושאל א' מהתלמידים רבינו הלא בכתבי האר"י הוא מדבר בכוונות המקוה באופן אחר, ותיכף מיד השליך הבעש"ט הראש לאחוריו, ופניו אשר הי' מתלהב כשלהבת אש נעשה לבן ממש, ועיניו בלטו לחוץ, וממש נעשה כמו שנסתלק, ותיכף התחיל ליפול עלי תרדמה, עד אשר לא הי' לי באפשר להתחזק בשום אופן ואופן. ובתוך השינה נדמה לי כמו שאני רואה שהרבה אנשים רצים לאיזה מקום במרוצה גדולה ורעש גדול ושאלתי אצלם להיכן הוא המרוצה, והשיבו לי שתיכף יאמר הבעש"ט דרוש, לכן הם מרוצים לשמוע הדרוש והתחלתי לרוץ עמהם ביחד, ובאנו למקום קהל גדול ושם עמדו שני כסאות ושאלתי למי הם הכסאות והשיבו לי...¹⁶ ע"כ בכתובים.

15. על כוונות המקוה של הבעש"ט ראה 'סידור דא"ח' (חב"ד) דרושים ליוכ"פ. וראה סידור רבי אברהם שמשון מרשקוב מכת"י הובא בה'יחיד בדורות' (אלפסי) עמ' 165. וראה גם 'סיפורים נוראים' עמ' יא.

16. בין גדולי תלמידי הבעש"ט נמנה הרה"ק ר' דוד פורקס, נזכר כמ"פ ב'שבחי הבעש"ט', עליו מספרים מעין סיפור זה, שפעם השתתף ר' דוד בסעודה אצל הבעש"ט ולפתע נרדם, בחלומו ראה עצמו במרומים ומאזין לויכוח בין האריז"ל ובין הבעש"ט. כשנתעורר שמע את הבעש"ט מספר את חילופי הדברים בינו לבין האריז"ל

ו. בבאלטע מארע ב' חשון תרפ"ט.

שמעתי מהשו"ב א' חסיד פולני וניכר שהוא איש נאמן והוא מעיר שפאלע ואמר לי שאצלם הוא דבר ברור וידוע שהשפאלער זיידא טבע א"ע בנהר, והוא ידוע, וזה הי' בי"ט כסליו וניצל, לכן בכל י"ט כסליו עושים החסידים שלו סעודה על הנס שניצל כו'.¹⁷

ז. מהרה"צ [רבי ברוך] ממעזעבז אמר, שלכאו' קשה מאחז"ל הקב"ה גוזר והצדיק מבטל¹⁸, איך יכול לבטל הצדיק גזרה של הקב"ה אך מפני שהגמרא בשבת קנ"ז אמר כי הוא אמר ויהי זו אשה ופרש"י אם לא ע"פ גזרת מלך לא היה ראו להתאוות לה שהיא כחמת מלא צואה והכל רצין אחרי' עכ"ל ומפני שהצדיק מבטל זאת הגזרה וזאת התאוות לכן יפה כחו ויש ביכולתו לבטל גזרת מלך¹⁹.

ח. הסבא משפאלע אמר פעם א' על פסוק לא תעשו אתי אלקי כסף²⁰, פי' שהקב"ה אומר לא תעשו אתי אלקי (מיט מיר ג-ט מאך ניט קיין געלט) כסף כו', כי רצו ליתן לו כסף שיאמר תורה והשיב זה הפירוש כו'.

ט. פעם א' שמעתי מאדמו"ר נבג"ם [=הרש"ב], בש"ת [=בשמחת תורה], שספר ששמע מאביו אדמו"ר מהר"ש נבג"ם בזה"ל, שמעתי מאבי, שכמעט כל תלמידי המגיד הי' אצל אדמו"ר הזקן כו', ופעם א' בא אצלו הסבא משפאלע הנק' שפאלער זיידע, והתאכסן על העלי' והלך אדמו"ר הזקן לקבל פניו ואמר אדמו"ר בזה"ל כשבא אצלי הצדיק הק' ר' נחום מטשערנאביל שלח לבנו האדמו"ר האמצעי לקבל פניו, ולשפאלער זיידע הלך בעצמו.

ותכף כשבא אצל העלי', התחיל אדמו"ר הזקן בקול של דביקות כדרכו בקודש הפסוק מי יעלה בהר ד' כו' ותכף שמע הסבא משפאלער ורץ מביתו לקראת אדמו"ר הזקן והתחיל לצעוק למי הולך אדם גדול וגברא רבה, לכלב זקן ולבהמה זקנה. וסיים אדמו"ר נבג"ם בשם אביו, כי הסבא משפאלער הי' נשמה משם ב"נ לכן הי' פורש על עצמו כל השמות

ממש כדברים שראה ר' דוד בחלומו, ומאז הי' לחסידו הנלהב של הבעש"ט (אינצי' לחסידות). אולי זהו ר' דוד המסופר כאן. ברם הי' לבעש"ט עוד תלמיד מובהק הנק' בשם ר' דוד ממיקולייב אשר הוזכר כמה פעמים בספרי החסידות, ראה 'חסד לאברהם' ששם מביא "רמז נפלא בסוד אחד דק"ש מפה קדוש יצאו הרב המנוח המפורסם סבא קדישא בוצינא דנהורא רבא עילאה ויקירא הרה"ק ר' דוד ממיקלאייב". וכן בספר 'תורי זהב', והרה"ק ר' משולם פיינוש מזבארז' בספרו יושר דברי אמת (מהדורת תו"א עמ' כח) מתארו "שמעתי מזקן אחד ישיש תוארו כמלאך אלקים תלמיד מובהק של הבעש"ט ושמו ר' דוד ממיקאליוב", ואולי טעה בין ניקאלייב למיקולייב.

17. וכדאי לציין שעד היום עושים נכדי השפאלער זיידע סעודת ההודאה בכל שנה אבל לא בי"ט כסלו רק בי"ט שבט, ראה ספר 'איש הפלא', ב"ב תשס"ה, עמ' קסו [הערת המערכת].

18. שבת סג, א.

19. בספר 'לקוטי שושנים' להרה"ק מסאווראן מובא הדבר בשם הרה"ק הנ"ל, והרה"ק הנ"ל הי' תלמידו של הרה"ק ר"ב ממעזבז.

20. שמות כ. כ.

של שם ב"ן, ואדמו"ר הזקן הי' נשמה משם מ"ה לכן קרא עליו אדם גדול וגברא רבה השם משם מ"ה כו'²¹.

¹²³⁴⁵⁶⁷אח"ח

י. בראסטאוו, כמדומה לאחר ש"ת האחרון, נכנסו לאחר ש"ת לאדמו"ר נבג"ם על חזרה, וחתני הר"א²² חזר לפניו ואח"כ הגיע למקום שלא ידע בטוב, וחכה שאדמו"ר יתקן לו כדרכו בכל פעם, ובזה הפעם צוה לו אדמו"ר שיחזור, וחכה עוד הפעם עד שיתקן לו ואמר לו עוד הפעם שיחזור, והתחיל לחזור עוד, ואדמו"ר שמע עד שחזר לפניו כל הענין, והתחיל אדמו"ר לשחוק ואמר שהענין הוא טוב, (והענין דבר אז אודות ג' עולמות ב"ע בראתיו יצרתיו אף עשייתיו, בביאור טוב).

וספר לנו אז מעשה, שאדמו"ר הזקן נסע פעם א' עם ר' פנחס רויזעס²³ ור' שלמה פריידעס²⁴ בעגלה ביחד, ואמר להם אדמו"ר הזקן נבואה לעיר ואין אני יודע מה אומר שם איזה תו'. ואמר לו החסיד ר' פנחס רויזעס תאמרו הדרוש מש"ק העבר והוא דרוש טוב, ואמר לו האדמו"ר הזקן אין אני יודע איזה דרוש אמרתי בש"ק העבר תאמר לפני הדרוש, ולא רצה לאמר לפניו, ופנה א"ע להחסידי ר' שלמה פריידעס ואמר לו בזה"ל שלמה הלא יש לך איין לאנגער צונג, זאג איבער [= הלא יש לך לשון ארוכה, תחזור איפוא] ואמר לפניו הדרוש. ואמר אח"כ אדמו"ר הזקן, הדרוש טוב²⁵, וסיים אדמו"ר נבג"ם בזה"ל, להאדמו"ר הזקן, הי' זה מפני דביקותו והי' אז למע' מהשכל, לכן לא ידע הדרוש שאמר, ואצלנו הוא מפני שלקחנו משקה, והתחיל לשחוק כדרכו בקודש מפני גודל ענותנותו כו' לא רצה לגלות הדבר על עצמו מה שהוא לא ידע בעצמו הדרוש שאמר כו' וד"ל.

21. השווה 'תורת שלום' עמ' 84 אות כב והוא ממה שרשם אדמו"ר הרי"ץ נ"ע ממה ששמע בשבת פ' שמות תרס"ז.

22. הרה"ח ר' אלטר שימחאוויץ מפאצעפ, מחשובי המשפיעים - בשצעדרין, ווארשא, ואח"כ בתורת אמת ירושלים, נפטר בתרצ"ט.

23. הרה"ח המפורסם ר' פנחס משקלאוו בן הגאון ר' חנוך הענך שיק. תלמיד מובהק לרבינו אדה"ז ולאדמו"ר האמצעי, מאד חביב אצלם. הי' רושם דא"ח אדה"ז בדקדוק גדול מאד, הי' עשיר ובעל צדקה גדול מאד, נפטר בשנת תקפ"ה בליובאוויטש. (עליו ראה 'היכל הבעש"ט' גליון יב).

24. הרה"ח המפורסם ר' שלמה פריידעס משקלאוו, מגדולי חסידי אדה"ז ואדמו"ר האמצעי ובעל הצ"צ נ"ע - וגם מחותנו, הרה"צ מהרי"ל בנו של הצ"צ הי' חתנו בזווג ראשון (סב האדמו"ר מקאפוסט - הרה"צ ר' שלמה זלמן מקאפוסט (וגם נקרא על שמו) ואדמו"ר ר' שד"ב מרעציצא).

25. השווה עמ"ש ב'ליקוטי סיפורים' (נדפס גם ב'אוצר סיפורי חב"ד' חלק ט"ו עמ' 330) שפעם נסע החסיד ר' פנחס רייזעס עם רבינו הזקן, ובדרך אמר לו רבנו כשנבוא לעיירה הבאה אין לי דרוש מה לומר להם. ויאמר לו ר' פנחס הרי תוכלו לומר את הדרוש שאמרתם בעיירה הקודמת. ויאמר לו רבינו האם אתם זוכר את הדרוש שאמרתי שם, ויאמר - הן. ואמר לו רבינו לחזור לפניו על הדרוש, וחזר, ויאמר לו רבינו זהו הדרוש שאמרתי? הוא באמת דרוש טוב ומסודר.

יא. הי' איזה צדיק והי' נק' ר' דוד משווארץ - טומאה, ונסע לאדמו"ר הזקן לטהות בקנקנו, ואח"כ נסע בחזרה דרך האמלע. ואמר הרב ר' אייזעק מהאמלע שזכה שהי' אכסניא אצלו, וספר לו מה ששמע מאדמו"ר הזקן, א' אם לא הי' ששמע מרבו שהבעש"ט נ"ע הי' ילוד אשה לא הי' מאמין כו', ב' שאם הי' הבעש"ט בימי התנאים אז הי' דבר פלא כו'. וסיים ר"ד הנ"ל, והוא ג"כ "ער איז אויך אזוי כו'". (מר' טובי' הנ"ל)

[אח"ח 1234567]

יב. וירבו ויעצמו במאד מאד, ממה יכולים ישראל להתרבות - כאשר הם מקיימין מאמר ז"ל מאד מאד הו' שפל רוח.

יג. פלא - איך אין מכירין את המלך כשיושבין בעיר מלכותו. התירוף ע"ז הקנאה והתאוה מוציאין את האדם מן העולם.

ב. במעלת השמחה וגנות העצבות

מהרה"ק אהרן קארלינער נ"ע זי"ע²⁶, עצבות איז דאך [ניט] איין עבירה אבער דער טמטום הלב וואס עצבות פאר שטעלט קען ניט פאר שטעלין דיא גרעסטע עבירה - מקוה איז דאך ניט קיין מצוה עס איז דאך בטלוח לטבילות, אבער וואס מקוה בריינגט צוא גוטעס קען דאס דיא גרעסטע מצוה ניט בריינגען, [=העצבות אינה עבירה, אבל הטמטום הלב שעצבות מייצגת, החטא הכי גס אינו יוכל לייצג - מקוה הרי אינו מצוה שהרי בטלוהו לטבילות, אבל הטוב שהמקוה יכול להביא אליו, המצוה הכי גדולה אינה יכולה להביא].

דאס וואס מיר שמועסין אז מען ברוכט שמחה מיינען מיר ניט שמחה של מצוה, ווארום שמחה של מצוה איז דאך א מדריגה, קען מען פאר לאנגען אז יעדער איד זאל זיין א בעל מדריגה? נאר מיר מיינען ניט קיין עצבות, פשוט אז א איד וואס גייט ניט ארום מיט שמחה מיט דעם וואס ער איז א איד, איז ער א כפוי טובה דעם הימעל, עס איז א סימן אז ער האט קיין מאהל ניט דער הערט דיא ברכה שלא עשני גוי. און דאס וואס ער טאפט זיך, בין איך א חסיד צוא ניט, איז דאס גאות! וואס עפעס א חסיד? - א איד. [=זה שמשוחחים שזקוקים לשמחה, אין אנו מתכוונים לשמחה של מצוה, שהלא שמחה של מצוה הינה מדריגה, וכי ניתן לתבוע מכל יהודי שיהי' בעל מדריגה? רק אנו מתכוונים לשלילת העצבות, פשוט שיהודי שמסתובב בלי שמחה בגלל שהוא יהודי, הריהו כפוי טובה, והרי זה סימן שמעולם לא נקלטה אצלו משמעות ברכת שלא עשני גוי. וזה שהוא תוהה על עצמו אם הוא חסיד או לאו, הרי זו גאווה! למה חסיד? - יהודי.]

עצבות איז שאול תחתית ר"ל. וואס איז דער עצם ענין עצבות, איז דאס טייטש עס קומט מיר און עס פעלט מיר, הן בגשמיות הן ברוחניות איז אלעס זיך וואס איז עפעס

26. הרה"ק ר' אהרן נ"ע - מגדולי תלמידי הה"מ נ"ע. הסתלק בחי' הה"מ ביום ה' דחה"פ תקל"ב. הי'

באהבה וחיבה יתירה עם כ"ק אדה"ז, והי' מפליג בשבחו.